

NOVINE

SLOVENSKE KRANJE

Naročnina na 1/2 leta 5 Din, na posamezni naslov 6 25 Din. V inozemstvo mesečno 6 Din. Od 1. julija doma 6 Din več, v inozemstvu 12 Din več. Doma se lahko v blagi plača.

IZHAJAJO VSAKO NEDELO.
Uredništvo i odprava v Kranju. Uprava v Murski Soboti, Križeva ul. 4.

Cena oglasov: Cela stran 800 Din, mali oglas do 35 reči 10 Din, više vsaka reč 1 Din. Med tekstem so oglasi 15% dražji. — Popust od 5—50%. — Poštna ček. poi. št. 11.806.

Mislimo na šolo.

Anton Martin Stomšek je bio velki vzgojiteo, ki je vse svoje življenje dosta delao za dobro šolo. On je pravo od šol tudi to: „Če je šola ne dobra — bole bi bilo, da je ne bi bilo!“

Mi bi se mogli večkrat staviti pri teh Slomšekovih rečaj, posebno starišje! Pa se brigamo mi kaj za našo šolo? Mogoče samo te, gda želemo deco doma staviti, da bi nam živino pasla? Se brigamo za to, ka deca v šoli čujejo, ka se godi z njimi? Pazimo, da se ne vkánimo! Mogoče de že prekesno . . .

Ka je dužnost šole? Najprle to, da deco navči potrebnoga znanja, najmenje pisanja, čtenja, računanja. Pa dnes se že dosta več včijo; če se tudi navčijo, to je drugo pitanje. Šola je že zato važna, velkoga pomena, ar dá človeki najpotrebnejše znanje. Kakpa je to znanje ne zadosta, samo podlaga je, na šteroj more vsaki sam dale zidati celo življenje s tem, da čté novine i knige, hodi v dobra društva itd. Záto naj bo skrb starišov, da se deca v šolskih letaj zaistino dosta i dobro navčijo. Pošilajmo je redno v šolo i skrbimo, da se bodo tudi doma včili. Zapomni si: če menje znaš, leži te vsaki tepeš znori!

Druga dužnost šole pa je ta, da *vzgaia* mladino. Ravno od šestoga do dvanajstoga ali štirinajstoga leta morejo deca dobiti tisto fundamentalno vzgojo, ki je podlaga življenji. Že v tej letaj se kaže, kakši de človek: že kak dete začne kaditi, starišje sami njemi davajo vino i žganico piti itd. Záto vidimo, da je velkoga pomena, kak deco vzgajamo v tej šolski letaj. *Šola pa more domi pomagati* pri vzgoji! Ona mora kazati mladini pravo pot, ki vodi v pošteno življenje, pri vsakoj priliki. Nikak pa *nesmi šola podirati* tistoga, ka starišje doma dobroga navčijo svojo deco. Vučiteo, ki v šoli kuné ali inači dava slab vzgled deci, je ne vzgojiteo! Celo takša društva so bila i ešče zdaj so v ništernih krajaj, gde se mladina nikaj dobroga ne navči. Proti takšoj škodi bi mogli skúpno nastopiti starišje i šola!

Pravo jakostno vzgojo pa more dati samo *vera*. Záto je delo duhovnika v šoli velkoga pomena. Želeti moremo, da bomo vsigdar meli vrele duhovnike, ki bodo z lübeznišov hodili v šolo med mladino! Jaj nam, gda duhovnik več nede smeo v šolo hoditi! Zgodilo se je to že v mnogih državaj i tudi nam se lejko zgodí! Pa samo zavolo nemarnosti starišov, ki se ne brigajo za šolo svoje decé, se to lejko zgodí!

Že to je neprav, da tu pa tam vučiteo vči veronavuk. Ništerni celó gučijo — tudi pri nas — da bi se naj mesto veronavuka nekši megleni „navuk od jákosti, poštenja“ včišo! No, takšim priporočamo, naj se najprle sami poštenja držijo!

Borba za *krščansko šolo* se pela v mnogih državaj že od negda. Dobri vzgledi so nam n. pr. Francija, Nemčija, Španija. V mnogih državaj so si katoličanci postavili sami svoje šole i sami plačüjejo vučitele — v tej šolaj vlada samo čisti *katoličanski duh*! Tudi v Ameriki je puno taksih šol. Oni znajo, da je takša šola ne predraga. Pa té šole so tak dobre, da ce'ó drugoverci n. pr. lüteranje — pošilajo svojo deco vnje. Mi v Slovenskoj krajini smo tudi meli svoje verske šolé; pa že duže časa so krščanski staršje ne meli nikše reči v njih, zdaj so ešče napis „Rim. kat.“ zbrisali.

Dobro pazimo, kakši duh vlada v naših šolaj! V naših šolaj, kama hodijo deca vernih katoličanskih starišov, mora vladati *katoličanski duh*! Nikaj se nesmi v njih gučati i spevati, ka bi bilo proti verskomi življenji ali proti poštenosti! *V nikša društva* nesmijo iti naša deca, štera društva so versko mlačna ali so celo brezverskoga duhá! Navuk vere se mora vsigdar skrbno včiti v naših šolaj, če ščemo, da bo naš narod zdrav, dober.

Dužnost, ostra dužnost krščanskih starišov pa je, da ne pazijo samo na telóvno zdravje svoje decé, liki tudi na duševno. Záto mejmo skrb, da bodo naše šole dobre, da ne bode prekesno!

Ka nas vči zgodovina?

Zgodovina evropskih narodov nam sve-doči, ka je Europa ešče nikdar ne bila tak razklana, kak ravno v dobi, v šteroj vlada kapitalist nad več milijonskim stradajočim delavstvom. To je doba, v šteroj se rüšijo države, v šterih majo oblast samo ništerni i nastopajo mesto tej nove oblike držav, štere šcé velka većina naroda. To pa je tudi doba, v šteroj ide najvišiša oblast do skragnjih mej, gda zgübi narod vso pravico pa oblast i ta pride v roké ednoga ali pa par lüdi, šteri vladajo potom policije, vojaštva pa cenzure tiska. Tem oblikam pravimo *diktature*, štere mamó v Španiji, na Polskom, v Italiji i ešče v drugih državaj. Palik nas vči zgodovina, ka so takše države, gde vladajo diktatorje, najslabše, štere hitro deréjo v nevoló, na slednje pa tudi v pogübo. I to je doba, v šteroj mi živemo i šteroj pravimo 20. stoletje.

Že pred svetovnov bojnov smo vidli Europo razkláno na dva velkiva i močniva dela, šteriva sta se medsebóv smrtno so-vražila. Na ednoj strani so bile zvezne države: Rusija, Angleška i Francija. To zvezo zovemo *antanto*. V antanti je meo glavno reč ruski car *Nikola II.* (1894—1917.), šteri je nato v ruskoj revoluciji leta 1917. od svojega lastivnoga naroda zgübo glavo. Druga zveza je bila takzvana *trozveza*, v šteroj so bile države: Nemčija, Austro-vogrška pa Italija, liki že med svetovnov bojnov je Italija postanola smrtni sovražnik svojih dveh prijatelj, to je Nemčije i Austro-vogrške. Dúša pa voditeo trozveze je bio nemški casar *Viljem II.* (1888—1919.) Viljem je povsedi šteo kazati svoje mišljenje, svojo volo pa moč nemškoga naroda. Tudi se je z vsóv silov zaletavao proti Cerkvi, liki tak je obhodo, kak vsi vladarje, štere pozna zgodovina človečanstva, da so se zaletavali v Cerkev, ka bi jo omajali i so bili navadno sami pregnani od svojega lastivnoga naroda. Té Viljem je tudi želo nasilno osvojiti nove zemlé zato je nemški narod z vsóv silov oborcüvao. Neprestano je grozio z mečom pa iskao vzroke za bojno. Záto je ravno njegova zvünešnja politika eden od glavnih zrokov velke pa strašne krvave svetovne bojne, v šteroj je zgübilo 12 milijonov lüdi svoje življenje.

Strašne žrtve, štere je zahtevala svetovna bojna, so prva leta po svetovnoj bojni pri narodaj rodile spoznanje, da je potrebno sodelüvanje med narodi Europe, če ščemo, da se reši Europa pogina, Tak so nastale nove mednarodne organizacije i v zadnjem desetletji smo vidli, da so se politiki večkrat zbrali k skúpnomi posvetovanji, gda je šlo za važna pitanja. Namen toga posvetüvanja je bila stvoritev edinstvene Europe, v šteroj naj bi se vsi narodi zavedali, da edni brezi drugoga nemrejo živeti, da so vsi dužni pomagati edni drugomi. To je tista velka ideja štero je začeo i se za njo borio velki francuski politik pokojni — *Aristid Briand*, imenüvao jo je *Paneuropa*, to je zveza vsej evropskih držav.

V zadnjih dveh letaj pa se je ta velka miseo francuskoga politika za dobrobit vsega človeštva skoro pozabila. Tudi zdaj se zmerom vršijo konference i posvetovanja velikasov i politikov sveta, liki te konference i posvetovanja so več ne na tistoj liniji, kak si je zamislo pokojni Briand. Na tej shodaj več ne vlada lübezen, odkrita več, nesebičnost med državniki sveta, liki jalnost, sebičnost, štera pa rodi med narodi ešče vekše sovraštvo; tak dobiva svet zmerom

bole temno podobo novoga obraza. Na političnem zemlevidi se kažejo nove zveze držav, štere májo po svoji gospodarski i politični sili odločilno moč v svetovni politiki. Ešče nam je dobro v spomini svetovna bojna kak strašna posledica takšega nasprotstva, prijatelstva i sovraštva med narodi. I kak pred svetovno bojno, tak tudi dnes postajajo na političnem zemlevidi novi prijatelji pa novi sovražniki.

Gospodarski dobički májo pri tej novi opredelitvi, kak zmerom v zgodovini pred vsakšv bojno, palik najvažnejši pomen i v telko je podoben novi razvoj predbojnimi položaji. Tudi svetovna bojna, če pogledamo v njeno jedro, je ne bila drugo, kak borba za svetovni trg, za gospodarsko premoč v sveti. Boj za gospodarsko premoč je dnes kak zmerom v zgodovini človečanstva gonilna sila novoga zbiranja držav v prijateljske zveze.

Tak se denešnja Evropa trga v dva velkiv tabora, šteriva se med sebov smrtno sovražita. Že po svetovni bojni smo vidli na ednoj strani zmagovalce, na drugoj strani premagance. Ali pa boljše povedano: na ednoj strani oni, šteri so v svetovni bojni meli dobiček, bodisi politično ali gospodarsko, na drugoj strani pa države, štere so zgubile zemlo i gospodarsko silo. Nemčija ešče dnes nosi na zlük brisanji velkoga dela bojnih dugov najžmetnejše breme zgublene bojne, ar je zgubila vse zemlé v tujini, štere so bile v velkoi meri fundament visiko razvitoj nemški industriji. Tudi v Evropi je zgubila dosta zemlé, ali zguba vseh kolonij je neprimerno hujši vdarec. Avstrija Bolgarija i Turčija so de-

lile njeno usodo, rnzdeljena Madžarska išče politične zaslombe v Franciji i zdaj tudi njeni predsednik Gömböš v gospodarskom pogledi v Italiji. Toj skupini se približava ešče užaljena peta država i to je Italija. Italija je računala v svetovni bojni i se odločila za zavezniške države, ar so njoj obljubile nekši dobiček. Italiji je šlo v prvij vrsti za jadransko obalo i ta je bila ešče te avstrijska lastnina i zato se je Italija odločila za te bojni rop. Po izidi svetovne bojne pa so se italijanske žele ne spunile v vsakšem pogledi. Zato je nastanolo v Italiji nezadovolstvo i dužila je Francijo, da njoj je jadranskoga morja ne privoščila. Ta svaja med Francijo i Italijo se je do zadnjega časa zmerom bole ostrila. Zato se je Italija zmerom bole priližavala do zadnjega časa skupini premaganih držav i tem je tudi dobro prišla zaveznica, ar je po številij svojega prebivalstva i po svoji trdnij fašističnij organizaciji precij vplivna država. Samo edno moti njeno novo zavezništvo, da nemre najpre nuditij zadostne penezne podpore predvsem Bolgariji i Madžarski. Edina Albanija, naša južna soseda, živé že leta od italijanskoga kapitala i je skoro že popolnoma italijanska kolonija ob vrataj Jadranskoga morja.

Francija je bila že v bojni jedro antante i igra tudi po bojni jako važno vlogo. Kakti zmagovalka v svetovni bojni je ne doživela notranje revolucije kak Nemčija pa Avstrija i tak je bila včasij pripravljena, da spremeni svoje državne potrebščine novonastalim razmeram. Medtem gda je nemško državno življenje skoro komandirala množina ljudi s pouličnimi demonstra-

cijami i je doživela avstrijska republika svoje porodne bolečine, se je Francija notranje zmerom bole vtrdjavala i je dnes edna od najmočnejšij držav, šteta se najbolje brani svetovne gospodarske krize. V gospodarsko i finančno močnij Franciji so dobile politično zaslombo i gospodarsko premoč male države, šteta so nastale v bojni. Kak francoska zaveznica je nastala na razvalinaj nekdašnje Austrovogrskije — Mala antanta: Čehoslovaška, Jugoslavija i Rumunija. Tudi polska republika je prisiljena iskati zaslombe v Parizi. Belgija, v bojni vničena po Nemcaj, je pomembna samo v zvezi s Francijov.

Italijanska zvünešnja politika se dosta trüdi da naveže različne srednje i vzhodnoevropske države na sébe i tak utrdi svoje stališče v Evropi; liki pri tom načrti joj delajo ovire francoske finance — penez.

Takša je slika denešnjega sveta. Kak nekda, tak tudi zdaj gonijo svetovni motor ešče zmerom iste sile: borba za izvenevropski blagovni trg i izvenevropskoga odjemalca, lakota po bogastvij petrolejskijh vrelcov i dragocene rüde. Razlika je samo edna, da grozi državam nevarnost bolševizma. I to države v svoji lakoti po dobički i bogastvij pozablajo.

Agrarna in gospodarsko podporna zadruga.

Sveti.

Po svojih pravilih daje zadruga svete svojim članom brezplačno. Vsak, kdor ima kako pravdo, ali drugo zadevo, naj se sam

Joško Maučec:

Zgodovina Slovenske krajine.

V.

Cerkvene razmere med panonskimi Slovenci v začetki madžarske države.

V prejšnji številki Novin smo si ogledali naše najbolše cerkvene spomenike, iz šterih so dobivali panonski Slovenci svojo versko oporo, kakti cerkev na Tišini, Soboti i Turnišči, zdaj si pa poglednimo ešče druge najstarejše cerkvene spomenike naše krajine.

Približno ednake starosti i znamenitosti kak cerkev v Turnišči je tudi cerkev v Martjancaj. Ta stara župnija je mela že l. 1292. rednoga duhovnoga pastira po imeni Erasmus, šteri je dao cerkev lepo popraviti pa prenoviti i poslikati. Slike (freske) na stenaj cerkve predstavljajo različne prizore iz življenja Kristuša i sv. Martina, liki na žalost so bile te slike kesneje od lüteranov jako pokvarjene. Druge stare cerkve v našoj krajini so: sv. Jurij v Rogoševcaj, kapela v Seli, sv. Nedela v Petrovcaj i Boreča sv. Ana,

Sv. Nedela je dobila ime po sv. Trojici, šteroj je cerkev posvečena. Cerkev je zidana na malom broščeci, s šteroga je lepi razgled po vsej Slovenskoj krajini daleč okoli. Kak druge stare cerkve v našoj krajini, je bila tudi ta cerkev zidana najpre

v gotskom slogi, na šteroga spominja posebno lepi mrežasti svod nad ladjo. Nedaleč od sv. Nedele je ves Boreča z znamenitov starov cerkvijov. Kraj je dobo ime od borove gošče, šteta pokrivle skoro celo okolico. Ar je kapela posvečena sv. Ani, zato njoj pravijo ljudje najrajši „Boreča sv. Ana“. Tak je ta cerkev že stara okoli 600 let. Letnica nad glavnimi dvermi svedoči, da je bila cerkev že l. 1315. zozidana. Ves značaj cerkve pa kaže, da moremo njene prve začetke postaviti za par stoletij nazaj. Cerkev „Boreča sv. Ana“ spada med najbolje znamenite cerkvene spomenike naše krajine.

Jako stari spomenik je okroglasta kapela v Seli, šteta spada pod župnijo Sv. Benedikta. Tudi ta kapela je zozidana ešče v 13. stoletji i tudi včasij začetka poslikana. Med ljudstvom žive ešče zdaj govorica, da je pri toj kapeli bio nekda samostan, na šteroga nas nikelko spominjajo sledovi v okolici kapelice. Mogoče, da je bila tu opatija Borki, za šteta se ne ve, ali je bila v župniji sv. Benedikta ali v Boreči sv. Ani.

Redovniških naselbin na ozemli, šteta se razprostira med Rabov in Murov je ne bilo dosta. Najznamenitejša je bila cistercijanska opatija v Monoštri ob izlivi vode Labnice v Rabo. Ustanovio jo je vogrski krao Bela III. (1173.—1196.) leta 1183. i pozvao s Francoskoga redovnike, cistercijance. Pod opatijo v Monoštri so spadale tudi dugo časa slovenske vesnice,

šteta so zdaj ešče po velkoi večini pod madžarskov državov, to so Števanovci, Dolenci i Gorenji Senik i naši Dolenci. A nekoč jih je bilo ešče dosta več, šteta so zdaj deloma pomadžarjene, deloma ponemčene, ka nam svedočijo njihova krajevna imena. Windischdorf, Windisch Minihof i. t. d. V župnijaj, šteta so spadale pod opatijo v Monoštri, soksoro cistercijanci samo opravljali. Kesneje, gda se je ta cistercijanska opatija vtrdila, je dosta pripomogla k tomi, da se je slovenski živel okoli hitro zgübo i prevladao madžarski živel.

Redovniki benediktinsko ga pa auguštinskoga reda pa so se naselili pri Novom gradi (Güssing), gde je krao Geza II. (1141—1161) ustanovio samostan.

Vogrski krao Andrej II. je darovao vitezom božega groba ešče neobdelano ozemle (terra non habitata) Cankove. Najstarejše ime Cankove je sledeče: latinsko ime Fons frigidus, madžarski Hidegkut, nemški Kaltenbruun. To so Slovani predstavili s „Cankova“, ar je v njihovom jeziki „cank“ pomenilo „kapla“ i „cankati“ — „kaplati“.

V najstarejšijh časaj naše zgodovine so bili samostani i cerkev tisto ognjišče, iz šteroga se je širila ljudska izobrazba i versko življenje, liki ne smemo pozabiti, da so bili tudi samostani tisti, šteri so dosta pripomogli k tomi, da je slovenski živel v staroj Panoniji tak hitro premino ali se bar zmenjšao.

(Dale.)

javi pri vodstvu zadruga in bo dobil dober svet — iz ljubezni, brezplačno.

Delavci, izseljeniki.

Ker se zadruga po svojih pravilih briga tudi za delavce i izseljenike, bomo v prihodnji številki Pomoči posvetili temu vprašanju nekoliko važnih pojasnil. Zlasti bomo pojasnili vprašanje delavcov za Francijo, kdo ima prednost za delo, dali se mora plačati za dovoljenje, kakši delavci se sprejemajo. Potem, kdo ima pravico do podpore v slučaju brezposelnosti. Načeli bomo tudi vprašanje izseljeniških družb itd. Že vnaprej opozarjamo vse naše delavce in izseljenike, da si naročijo Novine, s katerimi brezplačno dobijo i mesečno Pomoč. Naročnina pa za to ne bo večja v inozemstvu.

Odaja.

Kdor ima k odaji orehe, naj se javi pri zadrugi. Za 4 Din kg se lahko odajo orehi sedaj. Pozneje bo padla cena. — Istotako se morejo prodati ročne torbice iz kukuršnega bilja (koruznega perja). Javite jih zadrugi.

Kupčija.

Zadruga poskrbi svojim skromnejšim članom cenejša drva in to kalana, trda ter odpadke. Ko zvemo za stalno ceno, to objavimo v Novinah.

Dobrovolci so dobili zemlo.

Že precij časa se deli zemla med dobrovolce pri Soboti pa Rakičani. To je tista zemla štera spada v našoj krajini med najbolje rodovitno zemlo. Znano nam je iz lanskoga ljudskoga štetja z dne 31. marca, ka ma Slovenska krajina 90.714 ljudi, tak ka pride na km² skoro 100 ljudi. I če zdaj primerjamo gostoto po političnih okrajaj, vidimo, ka je v Sloveniji najgostejše naseljena naša krajina s Slovenskimi goricami. Da je že gostota za denešnje razmere prevelka v našoj krajini, se vidi najbolje pri naših izseljencaj, šteri so prisiljeni vsakše leto si iskati v drugi krajaj krüha, šterih je zdaj že skoro 10.000.

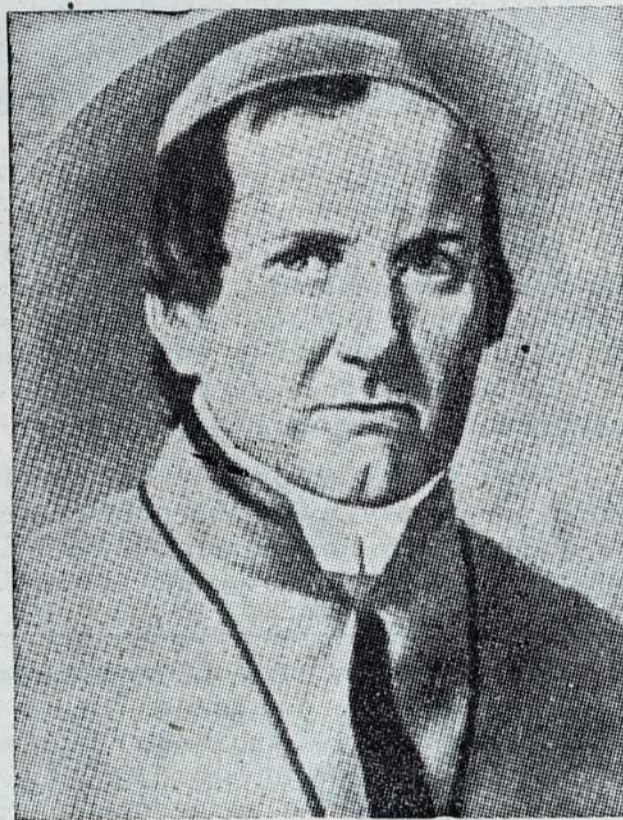
Mi smo ne proti dobrovolcom, naj dobijo zemlo, smo pa proti tomi, zakaj dobijo v našoj krajini, v šteroj je že tak malo zemle, ali ne bi bilo boljše pa bole pravično, če bi oblast razdelila zemlo med naše kmetško ljudstvo, med ljudi, šteri delajo zemlo. Tak se je pa zdaj po velkoj večini, kak smo zvedeli razdelila zemla med profesore, sodnike i druge gospode, šteri ne delajo pa ne rabijo zemle.

Meo sam priliko v Ljubljani čüti od ednoga gospoda, šteri je v Ljubljani državni uradnik pa takših je več, pa je dobo kak dobrovolc zemlo v našoj krajini. Jako veseli je bio. Pravo je: Dobo sam 6 plügov zemle zobston, pa je jako rodovitna pa ešče to, ka je poleg železnice. Pa zdaj že, če odam letošnji pridelek dobim nad 1000 dinarov.

Nadale se je izrazo, ka on tak ne bi delao zemle, liki ka jo bode odao. Lüdje, pomislite, dobiti telko zemle zobston pa

jo včasi odati. Šteri pa küpi, če ne tisti, šteri ma peneze v tom časi? Šteri so pa tisti, ka majo peneze? To so samo ništerni, šteri so si že dosta zemle spoküpivali, zdaj gda prihaja palik tisti čas, gda izginja mali kmet pa nastaja veleposestnik. Tak zdaj že majo mišterni skoro do 1000 plügov zemle. Bojimo se, ka palik ne dobi naša krajina znova grofov, baronov ino drugih sličnih naslovov, to je dobro, ka naša država ne priznava takših naslovov.

Zakaj pa dobrovolci ne dobijo zemle doli po Vojvodini, po Srbiji, gde je dosta zemle pa ešče bolša zemla? Našemi kmeti pa, šteri strada i šteri si svoje najboljše moči porabi i iztrosi po drugom sveti, ka si išče krüha za sebe pa za svojo familijo, pa ne dobi zemle!

Velki püšpek Anton Martin Slomšek.

Par slik s poti.

Postaja v Slov. krajini. Mladi vojaki se pelajo nazaj k polki svojemi z dopüsta. Nekaj njihovih jih je sprevodilo na postajo. Eden je resen i trezen med njimi i si pošteno pogovarja s svojimi, kda čaka vlak. Ostali — kakših sedem — pijejo i se derejo. Pili so iz pintne kante — žganico i zapojili so se. Neso jo pili na štamprlne, v sebe so jo levali naravnost z pinta. Ešče konji so jo dali, šteri je ništerne pripelao. Zato ne čüdo, ka gda so štele domači s konjom domo iti, je za ves svet ne šteo te na cesto stopiti, nego vrto se je samo okoli po cesti i njivi. Tak se je te zgodilo, ka so se na ravnoj cesti prevrgli. V Pavloveih je stopila z vlaka čupora ljudi. En starček je ves ogorčen pripovidavo odnaših rojakov, s šterimi se je vküp pelao: *grdi faktini*. Pač tak nas sodijo, kakši smo. Hladni so pa postali ti naši junaki, gda so opazili, ka se z vlakom vozi poslanec g. Zemlič.

Žlice ne dobijo. V nekom samostani dobijo delavci brezplačno hrano. Nieden pa ne dobi žlice. To pa zato, ar ti prvi, ki so dobivali jesti, so eden za drugim odnesli tüdi žlice.

Samo eden se zgloso za delo. 16 brezposelnih je jelo v ednom samostani. Se zna, da brezplačno. Redovnicje jih opome-nejo, naj molijo Boga, ar Bog skrbi za nje. Gda so ti odišli, so delavci med sebov frfrali: zakaj bi molili?! Pa bili so takši tüdi, ki so molili. Po obedi njim ponüdijo v nekom ženskom samostani delo. Drva bi žagali za plačo. Pa zmed 16 se je samo eden zgloso za delo, eden na pol slepi bivši svinjski pastir, ki je zgübo slüžbo na Hrvatskom.

Tržijo svoje. Toga slepoga delavca sem srečao ednok, kak je šo z ženov v neko ves. Spüstim se v guč z njima potem, ka sem njemi dao nekše dinarčke. Kama pa ideta? V Š... ka ta pa tam. To nesem čista novo obleko svojo, pravi žena, da jo odam. Cipele dobre sem že odala. Zdaj s temi raztrganimi hodim. Plačam arendo, ovak me z hiše vrže na cesto gospodar... Srce mi je jokalo... Pogled mi išče Večno lübezen i jo prosi: Gospod daj sveti lübezen! —n.

Politične vesti.

Iz poslanskoga kluba JRKD je izstopilo že dosta poslancov. Vsi tej poslanci so se organizirali v jugoslovanskom narodnom klubi.

Brazilija pa naša država. Te dni je bio v našem parlamenti na dnevnom redi trgovski dogovor med Jugoslavijov i Brazilov, to je država v Jüžnoj Ameriki. V razpravi so povdarjali, da je Jugoslavija v zadnjih 7 letaj izvozila z Brazilije za 11.129 milijonov Din blaga, naš uvoz pa je ravno v tom časi znašao v Brazijo samo 10 i pou milijona Din. Samo za brazilsko kavo je dala Jugoslavija v zadnjih 10 letaj več kak 2 mi-

lijardi. Govorniki so povdarjali, da bi morao biti izvoz naše živine usmerjen v Sirijo, Irak i Hedšas, to je proti Aziji. Te države bi nam davale kavo v zameno.

Med Avstrijov i Madžarskov. Med tema državama bode podpisana trgovska pogodba, s šterov si obe državi v trgovinskih poslah ideta na roko.

Odgovor Amerike Europi. Amerika je odgovorila na prošnjo evropskih držav, da zahteva 15. decembra t. l. točno plačilo njenih dugov v Europi. Europa pa odgovarja, da bi to pomenilo novo poostreitev krize, štera bi ravnotak kak Europo, tudi zadela Ameriko.

Nemčija je dobila novo vlado. Dugo časa je trpelo, kak je Nemčija dobila novo vlado. Vlado je sestavo general Šleier, drugi ministri so večinoma pristaše Papena.

Francija spravla velke lagve (sode v Sev. Ameriko, šteri bodejo služili Amerišanom za vino.

Slovenska krajina.

Ešče gimnazija! Zvedeli smo, da je v poslanskoj zbornici v Belgradi pri proračunskoj razpravi gučao za obstoj *sobocke gimnazije* samo poslanec g. Lojze Pavlič, njeni bivši profesor veronavuka. To nazvestimo javnosti, pa povemo, da se čudujemo, da se oglašja poslanec drugoga okraja za našo gimnazijo.

Če bi nam što mogoče dati kakše pojasnilo, bi njemi zahvalni bili!

Pazite! Pogosto se zgodi, da Vam što pošle kakše novine, ki ste je ne naročili. Če je ne pošlete nazaj, te Vas bodo terjali peneze. Če ne želite dobivati, te včas napišite gor: „ne sprejem!“ i se podpišite pa dajte na pošto.

Tudi to se dogaja, da različni tepešje pa tikvašje pódpiske pobirajo, tak če ščejo koga iz fare spraviti ali nazaj dobiti, če se njim hižne numere ne vidijo

itd. Pa se zgodi, da ljudje ne poglednejo, ka podpišejo — te pa v nevolu spadnejo! Pazite se, ne vervajte vsakomi, posebno ne macalžnjekom! Dale se vozijo z biciklini pa peški hodijo ljudje, ki vsakojacke novotarije ponuvlejo, bodisi štampane ali inačise. Poštteni človek zna, kak more takšim dveri pokazati!

Sramota za Soboto so že od nigda njene blatne vulice. Posebno pa zaslúži

Po Franci Levstiki:

Na Martinovo.

Franc Levstik (1831.—1887.) je domá z Dolenjskoga blúzi Ribnice. On je začno pred 70imi leti prvi na Slovenskom pisati v živom jeziki, kakšega ljudstvo njegovoga kraja guči. Prvi je tudi tak pisao, da ešče dnes radi čtemo — v Novinaj ste čteli „Martina Krpana!“ Tu prinašamo odlomek iz dugše pripovisti, ki nam lepo kaže žive ljudi na Dolénjskom.

Biló je letošnje jesén okoli svetoga Martina. Napotiva se na Dolenjsko jaz pa moj prijateo. Stara ženska nama je kazala pot. Šli smo mimo pokopališča (cintora): skoro sem ešče ne vido na vesnici tak čistih grobov. Skoro vsakša gomila je otréblena i posajena z okroglimi kaménčki. Ljudje májo tu velko spoštúvanje do pokojnih.

Kolnik (kolna pot) nas je pripelao do gosposke gošče. Prijateo pravi: „Ve se včas pozná, da je ne kmečka, ár je gosta i lepa. Kmeti ne dela niedno dugovánje telko nepokoja kak lepa šuma (gošča). Nema prle mirú, dokeč je ne pokvári; zato je pa dénénéšnji vsešérom že tak malo drv. Prvejše čase je bila v ništernom kraji dana kmetom pravica na gospockom sekati za domačo potrebóčo; tudi svoje gošče so imeli. Ali kak so delali! Povejola je, te je pa nehao, naj zgnili na mestu. Ešče celó, gda je šo zelenje obirat, ka je napravo, či je najšeo dugo búkev mládih vejk, če je ne mogoče nanjo? Posekao jo je zavolo koša vejk. Pravili so: drv nikdar ne zmenka. Pa že zdaj more na kúpili kúhati pa segrevati se vsa spodnja dolenjska stran. Pa ka ešče bo?“

Dale idoč smo videli tri grmade (kúp veja; zgrmajelina je podobna reč!) edno za drugov. Pravila je ženska, da so v toj gošči prebivali nigda lagoji tolvaji. Lovili so potnike, jemali njim vse pa je celó morili. Ravno tu so prej bili trije bujti. Našerci po slovenskoj zemli je návada, da se meče na takše mesto, kde je što z nesrečnov smrtjov mro, vejkica ali kamen pa se pravi: „Bog se smiluj tvojoj dúši!“ Lepó je, da se milúje ešče po smrti človek, ki je morao proti voli zapústiti zemló, nepripravleni za potúvanje do neznane dežele, ki se je boji vsaki: bogat i sirmák, pobožen pa húdobnják. Vseli spreletijo človeka bridke misli, kda ide mimo takše grmade. Narod spoj trdi pa verje, da se nesmi raznesti ali zažgati veje, ki leži v žalosten spomin, ar potom mrtvec na ovom sveti ne bi meo pokoja, hodo bi strašit pa zvat, dokeč ne bi dobo novoga kúpa. Ta šega je ešče gotovo ostanek iz poganskih časov.

Pred nami se zdigávelejo gorice z belimi vinskimi hrami. Širokih njiv, velikih travnikov tu nega, samo vozke zeléne krpe med bregami pa goricami. Ništerna vés je pou vóre duga, pa ma komaj treseti se pa tá razmetanih kuč.

Prišli smo do prve kleti. Ar so ravno svetili svetoga Martina den, je bio hram odpreti. Staló je dosta ljudi pred lagvom v glasnom pógovori; vino njim je trosilo jezike. Gledali so pa kázalo je, da bi nam radi veleli pit; ár smo bili neznani, so ne vúpali. Šli smo dale do druge kleti. V njoj so bili trije moški. Starec je pózvalo našo

žensko: „Ne boš šla pit? Ne veš, da martinovamo? Nojco ga bomo krstili, če je boža vola. Letos je dobro, hvala Bogi!“

Stopili smo vsi v klet.

„Letos je lejko dobro“, veli Končina, nisiki možak kakših treseti let. „Ve smo pa tudi meli vročino pa sušo, da nas Bog varil! Što je brao komaj po deždžóvji, tisti ga má več, kakpa da je tudi bole vodeno.“

„Štiritrestoga, to je bila pijača, to! Letošnje je vse nikaj proti tistomi,“ pravi Hostnik.

„Edenájstoga leta pa je biló ešče bouše,“ ga zavrne Bojec. „Štiritrésoto je melo prevelko moč, da je vznák metalo; ešče mujrali so od njega, mujrali; ono pa dobro v vústaj, zdravo v teli. Zdaj je pa vino drago. Naj bo, vej ga pridelamo. Do smrti bomo že nekak! Osemdeset pet let so ne mačkine skuzé!“

Dolenjec ne poslúša rad, če povzdigáveleš drugo vino nad njegovo; gda si v kleti, te moreš hvaliti, če bi te tudi za vúhami praskalo. — Bojec je podstavo leseno posodo pa natočo beline pa ponújao. Dolenjec ga ne pijé nikdar tak rad kak v jesén, nigdar se njemi tak malo ne mili. Te je vse dobre vole, máio pa velko, mlado i staro. Što nema sam goric, pa ide od kleti do kleti okoli prijatelov. Tak je do božiča. Ešče šamo te, gda lagev „spevle“, začnejo skopariti z vinom. Po vinskih krajaj so ljudje spoj bole radodarni — ešče preveč. Menje ostri so, bole prijazni od Gorenjca. Človeka v bogšoj súknji so veseli v kleti.

vodstvo sobočke občine posebno „čast“ zavolo skrbi za preblatno Kolodvorsko vulico! Vsi tühinci pridejo po njoj — pa gospodom, ki vodijo občino, je to mala briga. Če je Vas ne sram, nas je! Bár zavolo tühincov!

Prékosnica! Edne mlade novine v našoj krajini, ki pišejo „književno“ slovenščino, so z debelimi literami zapisale, da je neka vlada dala „odstavko“! Do zdaj smo samo znali, da se to zové „odstavka“ — pri nas pa „odstavljajo“ cečátje teoce. Stoga si trbe navuk vzéti pa takšo „književno“ slovenščino — odstaviti!

Misijon pri Nedel'. V Gor. Petrovcaj na Goričkom se je vršo sv. misijon od 20. do 27. novembra. Vodila sta ga gospoda salezijanca iz Martinišča. Udeležba je bila velka i lepa za malo, a obsežno nedelsko faro. Kak trdita gospoda voditelja toga misijona, so nedelski farniki bili jako lepo pripravleni na to velko delo. Zahvaliti se morejo domačemi glebanoši, vlč. g. Čiriči, štero so z velkov lübeznostjov pripravili svoje ovce. — Prihajalo je tüdi mnogo vörniov iz sosednih far, šteri si tüdi preveč želejo dobroto sv. misijona i so je tüdi krvavo potrebni.

Deklam i dečkom! V Črenšovcih v „Našem Domi“ ščemo obdržati dühovne vaje ednok za dečke, potem pa za dekke. Javite se na podpisani naslov, ki se želete vdeležiti dühovnih vaj. Dühovne vaje bodo zaprte, dobite hrano v Našem Domi i vsa pobožnost se tü opravi. Na den se plača za hrano, potne stroške misijonarov, stanovanje i vse drüge izdatke 8 Din, sküpnno 40 Din da vsaka oseba. V Celju samo vožnja po železnici stane 90 Din semtam. Kje je pa še strošek? Zato naj vmočimo mladini v kem vekšem števeli dühovno obnovitev smo njeno prošnjo poslühnoli. **Zglasite se dečki i dekke pri Domi sv. Franciška v Črenšovcih do božiča.**

Pozdrav iz Francije. Pozdravljava svoje domače, rodbino in vse poznance. Posebno g. plivanoša pri sv. Jeleni, vse farnike in rojstno vestnico Pertočo. Želeva vsem na vküpev vesele božične svetke i blagoslovno srečno novo leto 1933. Ostaneva pozdravom Jožef Vogrinčič i Franc Marič, Rouvrois s. Meuse.

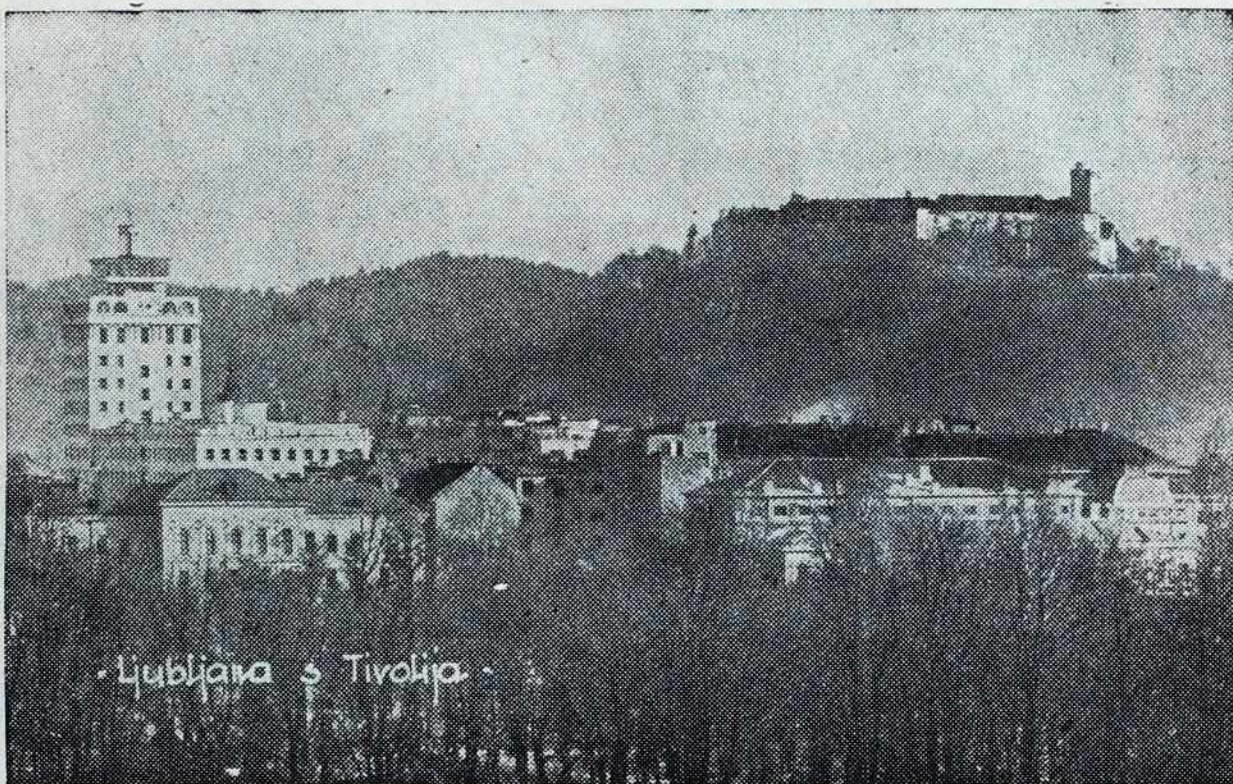
Radi ga poslušajo, če kaj pripovedále, vendar ga ovinijo, čé le morejo.

Bojec je pravo; „Človeki na stare dni od vsega, ka je meo, ne ostane nikaj drügoga kak té dar boži; vse dobi sin ali hči. Kak hitro pride sneha ali zet k hiši, so ne stariše več dugo z njima pri ednom stoli; to je tak gotovo kak amen. Pri nas je malo hiš, da se ne bi delili.“

„To je ne lepó,“ pravim jaz, „prt nas vküp živejo do smrti.“

„Svet je hüdoben. Mladi lüdje zaničüjejo staroga človeka, ne pomislijo, da stara kost je modrost. Po naših krajaj pa le vino gospodari, za njé skrbimo bole kak za vse drüge pridelke.“

Ešče dugo so modrüvali v kleti na Martinovo,

Vsem društvom in odrom sporočamo, da sta izšli dve novi lüdski igri, jako dobri i primerni za naše odre, z naslovom „Voda“ (veseloigra) ino „Vrnitev“ (žaloigra). Naročita se pri Misijonskoj tiskarni Groblje-Domžale. Cena „Vodi“ je 28 Din, „Vrnitvi“ 25 Din.

Smrt staroga vernoga širitela i naročnika. Vmro je pri Sv. Martini na Muri v Medjimurji Oletič Matjaš, goreči naš širiteo i mnogoletni naročnik. Pobožen, pravičen kristjan, veren cerkveni klüčavničar i goreči razširjalec dobrega tiska je bio pokojni. V molitve dobrih düš zročimo pokojnoga. Naj počiva v miri!

Pes je zbesno v Soboti i zgrizo četvero dece, med njimi sinka sodnoga predstojnika dr. S. Šumenjaka.

Kürnjek zgoro. Sečkov kürnjek v Rakičani, v šterom se je gojila sama lepa bela kokoš, je v ponedelek popolnoči do tal zgoro.

Boli nekaj M. Krajino. Zaletavle se v agr. zadrugo, ka prej ne dosegnola svojega namena. To je bridka tožba tistih, ki bi radi meli pune žepe penez, pa njim je zadruga preprečila, ka je lüdi nazaj držala od predragoga küpila. S tem je do 70 milijonov Din prišparala v žepi našega naroda. Ka to nekake boli, je razumlivo. Gotovo, da za te neje dosegnola svojega namena. Ka se pa tiče šum, je zadruga tüdi dosegnola, da se dá en deo šum doma našim lüdem, ar zakon to predpiše. Zadruga je tozadevno že vložila svoj predlog. Našiva g. poslanca pa morata po svojoj dužnosti predlog zadruge podpirati, ar se tü ide za dobro Slov. Krajine. Ob priliki več.

A. in Gospodarska - podporna zadruga v Črenšovcih naznanja svojim članom: 1. da imajo člani na **prodaj** na Petanjcih in v Moravcih 25 q krumpirja, 10 q slame; 2. Potem zadruga prosijo člani kuruzo (kukorico), špeh, mast, slamo, seno, moko (melo).

Prosimo ponudbe od onih, ki majo te reči k odaji.

Pobožnost' za sv. cerkev. Na lepi Marijin den dec. 8. v Črenšovcih položilo prek sto oseb enoletno zaoblübo čistosti za sveto Mater cerkev i njene dühovnike, nar z takšim srcem majo na skrbi Jezusa, kak ga je mela Prečista Dev. Marija. Te dobre düše vsa svoja dobra dela darüjejo za cerkev i dühovnike. To je dnesden najbolje potrebno. O da bi dosta düš to delalo.

Izvajateljica radija, Marija Curie, je obslüzavala 65 letnico svojega živiljenja. Po rodi je Poljakinja. Sküpnno s svojim možom sta iznašla radium, ki je velkoga pomena tak v zdravilstvi kak za drüge namene

Blagoslavljanje šole v Odrancih. Krajni šolski odbor v Odrancih vlüdnno vabi vsakega zavednoga državlana, da se vdeleži dne 11. dec. 1932. slavnosti ob priliki posvetitve njihove nove narodne šole. Slavnost se začne ob 9 1/2 uri.

Naš misijonar ozdravili. Naš misijonar g. Kerec Jožef so se mogli podvrči drügoj operaciji, najmre slepič so njim izrezali. A prestali so to drügo operacijo tüdi i so že zdravi. Preminoči tjednen so v Ljubljani držali predavanje, zdaj 8. dec. so pa na Tišini povedali mnogo lepoga od misijonstva. Bog jih prinesi v vsakšo našo faro.

Belgrad, glavno mesto Jugoslavije.

Popravi! V zadnjo številko se je vrnilo več tiskovnih napak. Posebi opozarjamo, da bi v članki „Prekm. kniga“ na str. 3. morale stati prve 3 vrste 1. kolone za prvimi 4 v druge kol. v „Dijaškom polji“ bi se naslov morao glasiti: „Ali nam je...“

Čujte! Té mesec ste dobili že dve 8 stranskivi številki Novin. Túdi prišestna i zadnja bota 8 stranskivi — ali ste pa Vi že vso naročnino plačali? Ne je istina, da je ne bi zmogli, samo malo pomislite! Vsaki, ki nam je ešče kaj dužen, naj pomisli, ka dobiva od nas i kak nam to vrača!

Češki znanstveni list „Slovansky Prehled“ je v 8 štev. prineseo članek, v šterom je popisano delo Števana Kùhara z Bratonec. Tak znova vidimo, da listi drugih držav pišejo od naših slavnosti, domači pa toga — ne včinijo! To si je vse dobro zapomniti.

Žizki. pod tem naslovom se nepodpisani pisec v „Murskoj krajini“ zaletavle i blati „Novine“ naše agrarne interesente i razrešeniva odbornika. Podpisani g. pisci na vse njegove lažlive frlice odgovarjava: „Novine“ so nigdar ne pisale, da bi nama žao bilo za odborniško čast, pa túdi midva izjavlava, da nama je ne žao. Vsako dete zna, da se je agr. zemla delila l. 1920, gda sva midva ne bila v obč. odbori! L. 1930. pa je odbor delao samo tisto, ka je oblast zapovedala; sam g. geometer je pripoznao, da se je v niednoj občini ne tak lepo vse uredilo kak v našoj. — Pitava g. pisca, gda je bio te, zda so razni špekulantje silili agr. interesente na odkup zemle i što je te brano lüstvo?!

Stanko Ivan. Zver Štefan, brezi vzroka razrešeniva odbornika.

Op. ur.: Dobili smo dugo pismo, a zavolo stiske prostora smo ga skratili. „Mur. krajini“ pa priporočamo, naj se ne zalevle v naše dopise, liki naj sama skrbi za istinitost svojih dopisov!

V Lendavi je melo učitelstvo preminoči mesec zborüvanje. Dosta so se kregali itd. pa celó jih je več zapüstito sestanek, med njimi g. Iz. Horvat.

No, glasovita „Murska krajina“ nam ne privošči smeha(!) pa nam je toga nikaj ne ovádila. Kakpa, časi so tak žalostni, da ništerni dosta za-

tajijo, drugi pa nesmijo vsega povedati ka bi radi!

Ka se briga M. Krajina za to, če je mnč. g. dekan Jerič v Lendavi kaj dao eli ne Rdečemi križi? Če bi različna gospoda v Lendavi i z „Soboti od svojih“ narodnih plesov pa veselíc telko dali za siromake, kak to dela g. dekan, fe bi vse dobro bilo. Mi njemi pa prav damo, da ne vdári vsakše miloščine na Vaš bobén!

Za naše dijake. V Ljubljani jedarüvao g. poslanec L. Pavlič 200 kg dobrih jabuk! Gde se njemi dijaki iz srcá zahvalüjejo, želejo, naj bi se jih spomnili túdi drugi.

Po domovini.

Smrtna nesreča v rüdniki.

V torok, 29-ga novembra se je zgodila v premogovnom rüdniki v Hrastniki (med Trbovljami i Zagorjom) grozovitna nesreča, ki je vzela življenje šestim rüdarom. Kak se je to zgodilo? Iz jame vozijo premog z motorom, ki vleče 30—40 kólic. Motor žené bencin. Eden rüdar se je pelao z motorom nazaj v jamo i na poti se je vüžgao bencin v motori. Rüdar se je komaj rešo, motor je začno goreti, vüžgao se je túdi premog. Nastao je velki dim, prišeo je v globočino, gde so kopali delavci. Tej so bežali iz jame ali — šest rüdarov se je zadüšilo... Trije očevje, ki zapüščajo žene i deco v gladi, pa trije samski.

Slovenci v Belgradi. Kak po vsem sveti, tak smo túdi po vsoj državi raztepeni Slovenci. V Zagrebi živé 30 jezero Slovence oskrbüjeta — 2 dühovnika. Pa to je ne kakša naša fara, vés poleg vési! Edna je najmenje tak velka kak pou naše krajine — pa jo eden sam dühovnik oskrbüje!

Pred sodiščom. V Ljubljani je sodnija razpravlala proti dvema moškoma iz Malega Mengša, šteriva so ovadili žandarje, da sta prej pri dr. Korošcovoj proslavi, letos maja, metala kaménje v orožnike, ki so razganjali lüdi. Svedoki so

posvedočili, da sta ne metala i sta bilá oslobojeniva. — Dozdaj je bilo že več tožb zavolo Korošcove proslave.

Brezposelni — ne samo delavci, túdi šolani lüdje! Gde? Po celom sveti, túdi v našoj domovini. V Maribori so si nastavili posebno društvo takši, ki so zvršili svoje šole, pa nemrejo dobiti službo.

„Cerkvi svobodo“! Knigo pod tem naslovom, ki jo je napisao püšpek Srebrnič na otoki Krki, je svetska oblast prepovedala.

V Ljubljani so staroj Dunajskoj cesti dali novo ime: Tyršova cesta. Tyrš je bjo popolen brezverec, ki je nastavo na Češkom Sokola, s šterim si je bio v rodi bivši Sokol pri nas.

1. decembra so po vsoj Jugoslaviji obslüzávali državni svetek zedinjenja Slovencev, Hrvatov i Srbov v sküпно državo, ki se je zvršilo l. 1918. na te den.

Obletnice smrti nadpüšpeka Sedeja v Gorici v Italiji, ki je bio goreči čuvár Slovencev, smo se spominali 28-ga novembra.

V narodnoj skupščini v Belgradi sta dva poslanca, ki ne pijéta opojnih pijač: prof. Pavlič iz Slovenije i eden inženir iz Južne Srbije. Med poslanci iz Slovenije pa je 8 gostilničarov.

Poslanec g. Pavlič, bivši profesor v Soboti, vreló skrbi za svoje rüdare, ki so ga izvolili. Spravo njim je 30 vagonov živeža: zeljá, mele, graja, jabuk itd., ka se je razdelilo v Hrastniki, Trbovlaj i Zidanomosti ali brezplačno ali za mále peneze. — V Ljubljani je meo g. prof. Pavlič shod, na šterom je gučao od brezposelnosti. Sam je razdelo brezplačno sirmakom 1000 kg mele. Drugo predavanje je bilo od treznosti. Ljubljanskim dijakom je küpo 1000 kg jabuk. — G. prof. Pavlič je túdi prijateo naših „Novin“ i njim je oblübo svojo pomoč. Želemo njemi dosta naslednikov pa dosta sreče!

650 učitelov je brezi slüžbe v Sloveniji. To so takši, ki so v zadnjih letaj opravili učitelišče, pa so ešče ne dobili slüžbe.

V Jugoslaviji je nad 200 jezér lüdi brezi dela i brezi zaslüžka.

Francoski poslanik, ki zastopa na našem dvori v Belgradi republiko Francijo, je obiskao 3. decembra Slovenijo, posebno Ljubljano.

Misijonski večer. V nedelo 4. decembra se je v Ljubljani poslovo slovenski misijonar V. Sedej, ki odhaja v Indijo. V velkoj dvorani „Uniona“ je meo predavanje i pokazao na platni dosta slik iz indijskoga življenja. V Indiji je že več slovenskih misijonark, celó svojo posebno pokrajino vodijo.

Po tujini.

Dobro je povedao! Nekšega angleškoga modrijana so pitali, kak bi on svet v réd spravo, či bi vladao ves svet. Etak je odgovoro: Zdrüžio bi vse države v edno samo svetono državo. Za vsikdar bi odpravo bojno, carino, potne liste; vpe-lao bi isti penez; naselo bi vse pokrajine; pobijao bi poprijétne betege. Razpüstito bi

Zagreb.

vse poslanske zbornice pa si zébrao pár čednih ljudi, ki bi mi pomagali. Dáča bi bila mala, vojaštva ne bi trebalo. Vsi moški bi mogli biti na isti način oblečeni, ravnotak ženske. Prepovedao bi mazanje obraza i vlási, kak majo návado gosposke ženske.

Té je pa ne tak čeden! V Ameriki živé Ford, ki ga zovejo „kráo automobilov“ — ár má največ fabrik za aute. Čújte, ka si je zmisló té bogatin: sunce šcé zasenčiti! To pa tak, da bi dao napraviti dosta letal: edne takše, gde bi melo mesto 11 ljudi, drúge za 14, tretje za pake, štrte za 7 potnikov i 1000 kg blaga. Vsako letalo bo gnalo dvoje motorov. Letala bodo vozila 350—40 kilometrov na vóro. Dugo pa ešče nede telko letal, da bi se od njih sunce zasenčilo!

Je to mogoče? Tam na sevri Europe je država Norveška, od štere pravijo, da so od 1928-ga leta do letos nikoga ne bujli! Prinas je pa to že nekaj vsagdenšnjega! Samo v mariborskoj púšpekiji je bilo vmorjenih letos 96 ljudi!! V ednoj samoj fari pri Ptujih so bujli 8 dečkov... Zakaj nega toga na Norveškom? Zato, ar so omejili čerezrédno pijančúvanje, globoko pa je versko življenje, lúbezen do plemenitoga čtenjá i znanja. Kak pa pri nas? kak se skrbi za edno i drúgo? Pitajmo se, kelko veselice je na leto u našoj krajini — na drúgoj strani pa, kelko dobrih knjig se prečté i kelko katoličanskih drúštev je med nami! Ar samo takša drúštva nam prinašajo duhovni hasek pa pobijajo divjost,

Radio - predgar. Neki katoličanski dúhovnik v Severnoj Ameriki je lani 27 krat predgao v radiji i se je túdi letos pogodo. Za edno predavanje mora plačati vodstvu radia 1 mil. 824.000 Din! Kak pa se najdejo takšne bogate ustanove, ki njemi to plačajo. Té dúhovnik pa túdi najde zahvalne poslúšávce: 2 mil. 500 jezér ljudi ga je prosilo, naj njim pošle napisane svoje predge! Tak se cerkev v vsakom časi poslúžuje najnovjših iznajdb za širjenje svojih navukov.

Na Vogrskom je po zadnjem štétji 8 mil. 688.000 ljudi. Med temi je dosta

Slovanov, ali Vogri nigdar ne pripoznajo pravičnoga števila, kelko je slovanskih narodov na Vogrskom. Tak bi po njihovem računú zdaj bilo Slovakov, Horvatov, Srbov i Bunjevcev skúпно 194 jezér, pred 10 leti pa so jih prečteli Vogri sami za 50 jezero več! Ne pozabimo, da je v okolicí Monoštra túdi blúzi 6000 Slovenov, naših najbližanjih bratov!

Velki pomen okrožnice sv. Očé Po okrožnici sv. Očé proti verskomi preganjanji v Mehiki so izdali angleški katoliški púšpeki pastirski list, v šterom protestirajo proti krivičnomi preganjanji katoličanov v Mehiki i med drúgim pravijo: Oblast, štera stoji za tem preganjanjom, je tista, štera ravna i zapovedavle v Španiji, na Kitajskom, v Rusiji i skoro po vseh delaj sveta. Glavni stúdenec te strašne húdobije pa prihaja iz bolševiške Rusije. Voditelji te húdobije sami pravijo, da je njihov glavni namen, da vničijo vse vere i vržejo Vsemogočnoga v nebesaj s prestola. Tak daleč ide pamet húdobnih ljudi.

Protiverski načrti bolševikov v Rusiji. Bolševiki v Rusiji ščejo iztrebiti v svojoj državi vse vere i pravijo, da se bode to zgodilo v petih letaj. Voditeo bolševikov Stalin je podpisao posebnio dlok, šteri obsega podrobni načrt zatiranja ver v Rusiji. V prvom leti tej petih let se bodejo zaprle vse verske šole s posebnim zakonom. V drúgom leti bodo zaprli vse cerkve velikih ruskih mest; do 1. maja 1937. nesmi biti v Rusiji več nikša cerkev odpreta. V drúgem leti ščejo odpústiti vse uradnike iz državne slúžbe, šteri so ešče kaj malo verni. Tiskanje verskih knjig bo popunoma prepovedano i izdelali bodo okoli 150 protiverskih filmov. V tretjem leti stopijo na svetlo prvoverske organizacije. Iz Rusije bodejo pregnani vsi dúhovniki i cerkveni vslužbenci, šteri ne bodo šteii opústiti svoje slúžbe. V štrtom leti bodo vse cerkve, sinagoge i mošeje (to so mohamedanske cerkve) izročene javni upravi, štera jih bode spremenila v kinematografe, klube i zabavišča. Slednje leto, to je peto pa bodo vtrdili i poglobili napád na bojišči proti veri. — To so načrti ruskih komunistov i

takše načrte majo túdi komunisti v drúgih državaj. Kakše načrte pa ima z Rusijov vsemogočni Bog, pa nišče ne ve.

Madžarska trepeče pred komunizmom. V severnoj Madžarskoj so oblasti palik odkrile velko komunistično organizacijo, štera je mela spraviti pod svoje komunistično okrilje vse madžarske delavce: V okolici Miskolca so bili v velkoj množini razširjeni letaki, z šterih se vidi, da komunistična organizacija je ne mela samo namena, da zruši zdajšnji državni i drúžabni red, liki túdi je mela glavni namen, da vrže zdajšnje madžarsko vlado, šteroj načeluje Gömböš. Dozdaj je bilo zaslišanih 850 delavcov, štero so osumljeni komunizma. Zaprli so pa 50 delavcov, med šterimi je túdi komunistični voditeo. Preiskava se nadaljuje.

Romuni proti Madžarom. Iz Kološvara poročajo, da so bile tam velke demonstracije proti madžarskomi konzulatu. Romunski dijaki so obkolili konzulat i vničili ograjo poslopja. Do demonstracij je prišlo zavolo zahteve Madžarov, da se najpovrnejo madžarske meje ta, kak so bile leta 1918. Zavolo tej demonstracij je nastalo pri madžarskih politikaj velko razburjenje.

Gospodarstvo.

Što je prehodo kaj sveta, mora priznati da tak lepoga dela zemlé zlepa ne najti, kak je naša Slovenija. Mala je, ali tak različna, da se tújinci čúdujejo: na Gorenjskom visike goré, ki so túdi v leti s snegom pokrite, tesne divje doline s šúmečimi vodinjami, prelepa jezera, planinski pašniki, gde se jezere ovc paséjo, na Dolenjskom i Štajerskom gorice, skrbno obdelane njive, ki izgledajo kak ogradi. Pa le nas tá zemla nemre vseh preživlati. Na jezere vagonov živil moremo vsako leto privazati iz tújine, malo pa lejko drúgim odámo. V Ameriko hodijo, pa zdaj je to henjalo. Hodijo v Nemčijo, ne Francusko — pa le nam je žmetno.

Kak si naj pomagamo? Odgovor je lejki, ali žmetno ga je obistiniti! Za dnes si poglednimo troje, ka je potrebno našoj domovini: 1. razvoj industrije; 2. povzdiga živinoreje i vsega, ka je z njo v zvezi; 3. polodelstvo i sadjerejo napraviti kak najbote dobičkanosno.

1. **Industrija** — ka je to? To je dijačka (latinska) reč ki je najprle pomenila „delavnost, skrbnost“. Dnes imenújemo „industrijo“ pridelávanje na velko vsega, ka obrt ali meštija dela na málo. Pa ešče mnogo drúgoga pridelá industrija: pripravlanje železnih priprav (škeri, mašínov, traverz, peči itd.); tkalska industrija izdelava v fabrikaj blágo za obleč i drúgo potrebočo; cukér, kavó, pivó, sir, farbe, pohištvo, vse to na velko dela industrija. Mi mámo preci „sirovin“, to je neobdelane, siróve snovi, iz štere se pridelá kaj hasnovitoga (cukrna repa, železna rúda, les itd.), ki se ne hasnújejo ešče. Skrbeti za industrijo je dužnost države, ona jo mora čuvati s čednov carinov, nesmi je moriti z velikimi dačami. Podjetniki, to je lastniki fabrik, i delavci pa morejo skrbeti, da naše

blago ne bode slabše od tujoga. Če je dnes kakše tujinsko blago na zluk carini falejše kak domače, te nam to svedoči, da smo ešče ne dosegnoli tujine v dobrom izdelavanju.

2. *Naša živinoreja* se mora zdignoti, zboljšati. Preci se že dela na tom, da se goji samo dobra plemenska i dojna živina. Ka pa pridelavanje sira? Na Nemškem, v Švici od toga živéjo ljudje. Zakaj se ne bi bi mi bole poprijali toga? Na Gorenjskom, okoli Bohinja n. pr., izdelavajo jako dober sir. Ki ste za to pozvani, mislite na to? Pa izboljšanje travnikov — kelko se dela za to? Na žalost pa — dokeč de cena živine tak sramotno nisika, do tečas zaman vse misli i želé!

3. *Polodelstvo i sadjarstvo*. Naši gorički kraji izvažajo dosta jabok, drugi kraji naj je nasledujejo. Kakpa najprle v tom, da se navčijo prav gojiti sadoveno drevje. Staro, pūklavo drevje ne nosi haska. Tūdi je zanemarjena skrb za plemenito drevje. Kmetijski tečaji — tū je vaše delo! ka pa vrtnarstvo, skrb za ógrade? Máli ograd lejko zdržavle celo družino, če je dobro gojeni, celo leto s potrebnov zelenjavov itd. V našoj krajini vse premalo zelenjave zrasté, niti šalata se prav ne goji. Tū bi trbelo začniti: vertinje bi naj spoznale, kakše bogastvo je dober ograd! če bi menje mislili na kavo, tej, rum pa žganico — i bi bole skrbeli za ogracheke, za sadovnjake, pa bi lepše bilo v naših družinaj. Z malim trbe začniti, odpovedati se nepotrebnomi, gojiti pa tisto, ka nas malo trūda stane pa ob ilno dobroga prinesé.

* * *

Kak pridelavle Austrálec silje? Zahodna Australija je bila negda glasovita po zlati, dnes pa jako napreduje polodelstvo. Pravijo, da nindri na sveti ne zmore človek tak ogromnoga dela, kak v Australiji, gde eden sam človek zorjé, poseja i pospravi silje na 121 hektaraj ali 1 milijon 215.000 kvadrat metraj! Je to mogoče i kak? Tak da orač pogánja 14 konjov, ki stopajo vstric i vlečejo plūg za 10 brazd; orač sedi visiko na plūgi, vse potrebno má pri roki. Tūdi seja s stroji (mašini), ki je vlečejo konji. Gde pride žetva, te pá pospravijo silje s stroji: takši stroj má „roke“, ki segajo 2—4 m daleč v silje, žnjejo pa samo klasovje, slamo pa pūstijo; po žetvi pa slamo na njivi — zažgejo! Klasovjé se včasi zmlati — tak da za strojom silje ešče stoji, pred njim pa je že v vrečaj zrnje. Eden žnjec lejko v ednom dnevi napuni 300 vreč. No, vse to je mogoče na takših kmetijeh — farmaj — ki so vekše, kak edna naša vesnica!

Tretja nedela v Adventi.

(Evangelij sv. Janoša v I. táli.)

V onom vremeni: Poslali so židovje z Jeruzalema dūhovne i levite k Ivani, da bi ga pitali: Ti što si? I vadlūvao je, i ne je tajio i vadlūvao je: sam ne jaz

Kristuš. I pitali so ga: ka si tak? Elias si ti? I odgovoro je: ne sam. Prorok si ti? I odgovoro je: ne. Pravili so zato njemi: tak što si? Naj odgovor damo onim, ki so poslali nas kriččega v pūstini. Ravnajte pot Gospodovo, kak je velo Izaias prorok. I ki so poslani, bili so z farizeušov. I pitali so ga, i pravili so njemi: zakaj tak krstiš, či si ne Kristuš, niti Eliaš, niti prorok? Odgovoro je njim Ivan govoreči: jaz krstim v vodi, na srejdí je pa med vami stao, šteroga vi neznate. On je, ki za menom pride. šteri je pred menom včinjani! komi sam jaz ne vrejden odvezati remenje obüteli njegove. Eta so v Bethániji včinjena prejk Jordana, gde je Ivan krsto.

V adventi je oltár brez lepote, pri meši nega Glorie, tūo so orgule, mesto „Ite, Missa est“ (Ite odpūščamo vas) čūjemo „Benedikamus Domino“ (slávimo Gospoda): Mislimo več na Bogá, ki pride! — Veséli „Aleluja“ je pa óstao, znamenje: Bog vsikdar — skrivnostno — živé med nami. To nedelo je pa oltár okinčani, fārba méšnoga gvanta je rožna, orgule spevlejo. Zakaj?

En mesec je mino, kak je Jezuš bio okrščeni pa prišao iz pūstine; trije tjedni šče pa de Božič. V novno zin je že ménje pri Krstiteli pa ešče itak dosta. Farizeuške bi radi ešče té odvrnoli od Ivána. Pa se njim ne posreči.

Ivána, proroka (po dugom, dugom vremeni pa eden, zádni pred Kristušom) so ništerni držali za oblūblenoga Mešijáša, záto zdaj pred vsemi vadlūje: Jaz ne sam Kristuš! — Tūdi Elijáš prorok ne, o šterom so Židovje krivo mislili, ka pá pride že pred prvim Gospodovim prihodom. Taji tūdi, ka bi prerok bio: mi známo že, ka je sam Jezuš pravo od njega: Več je kak prerok! — Pa zmerom bole nakráci njim odgovárja kak če bi vso pozornost šteo strnoli na svoj prvi odgovor: Ne sam Kristuš! Svoje-ga velkoga življenja nešče pripovidávati. „Samo pripravlálec sem, moj krst je zvūnešuje znamenje notránje pokore.“ „Pred Tistim sem ne telko vreden kak nájnižiši rob, ki gospodi sandále odvežuje.“ Kem več pove, tem bole je ponižen.

Zná biti je tē Jezuš būo med množinov prostih i vučenih, ki so poslūšali Krstitela, znabiti. Pri nas je gvūšno vsikdár! Záto je veséla dnēšnja nedela pa záto, ka bi radi — kak nedužna deca — že prle malo kušali radost božiča.

Pošta. Vogrinčič J. Rouvorois. Naletos vse plačano, kalendar dobite. — *Nemec Anton, Večeslaki.* Vse plačano na letos. Kalendar dobite za polovično ceno. — *Krištofič Peter, Sv. Martin.* Najlepša hvala za nadplačilo naročnine. Malo je takših, kak ste vi, ki bi nam več došilali, kak je naročnina. I lani ste tak napravili. Bog povrni stokrat!

CENE:

Biki kg od 2 do 4.50 Din, telice kg od 2 do 4.50 Din, teleta kg od 4 do 5.50 Din, krave kg od 1 do 2—3 Din, svinje kg od 6 do 7 Din.

Cene deželnim pridelkom so pa sledeče: pšenica 1 q 150 Din, žito 1 q 120 Din, kukarica 1 q 130 Din, oves 1 q 120 Din, hajdina 1 p 90 Din, ječmen 1 q 120—130 Din, proso 1 q 110 Din, krumpič 1 q 40—55 Din, seno 1 q 60—70 Din, slama 1 q 40—50 Din.

Cement Trbovelski 1 q 97 Din, cement Splitski 1 q 65 Din, žgano vapno 1 q 36 Din.

Ržena slama

okoli 150 metrov se po ugodnoj ceni oda. Slama se nahaja $\frac{1}{4}$ vōre od lendavskoga kolodvora v Trimlinih, gde se v hiši št. 2 dobijo tūdi informacije.

Izšla je

**BLAZNIKOVA
VELIKA PRATIKA**

za navadno leto 1933.

štera ma 365 dni.

„VELIKA PRATIKA“ je najstarejši slovenski koledar, šteri je bio že od naših očakov najbole cenjeni i je ešče dnes najbole razširjeni.

V »Velikoj Pratici« najdeš vse, ka človek potrebuje vsakši den: Katoliški koledar z nebeskimi, sunčnimi, mesečnimi, vremenskimi i dnevnimi znamenji; — sunčne i mesečne potemnenja; — pošne določbe za Jugoslavijo; — lestvice za kolke, za pobotnice, kúpne pogodbe i račune; — konzulate tūjih držav v Ljubljani i Zagrebi; vse senja na Kranjskom, Koroškem, Štajerskom, Prekmurji, Medimurji i Juliskoj Benečiji; — pregled o konci breje živine; — popis vseh važnih domačih i tūjih dogodkov v preteklo leti; — tabela za računanje obresti; — življenjepis važnih i odločilnih oseb s slikami; — oznanila predmetov, štere rabi kmetovalec i žena v hiši. — Cena 5 Din. —

»Velika Pratika« se dobi v vseh vekših trgovinaj i se lahko naroči tūdi pismeno pri založniki:

tiskarni J. Blaznika nasl. d. d.
v Ljubljani.